

UTRIKESUTSKOTTETS UTLÅTANDE 3/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av målen för Finlands EU-politik 2005

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 16 februari 2004 statsrådets utredning med anledning av målen för Finlands EU-politik 2005 (E 7/2005 rd) till utrikesutskottet för utlåtande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utrikeshandels- och utvecklingsminister Paula Lehtomäki
- understatssekreterare för EU-ärenden Jari Luoto, statsrådets kansli
- avdelningschef Pilvi-Sisko Vierros-Ville-neuve, biträdande avdelningschef Ritva Koukku-Ronde, enhetschef Matti Lassila, enhetschef Merja Lindroos-Binham och enhetschef Marja Rislakki, utrikesministeriet.

UTREDNINGEN

Förslag

Regeringen har översänt rådets verksamhetsprogram för 2005 som upprättats av Luxemburg och Storbritannien och regeringens ståndpunkter till målen för Finlands EU-politik som antagits i EU-ministerutskottet den 11 februari 2005 till riksdagen.

Regeringens ståndpunkt

I fråga om yttre förbindelser lyfter utredningen fram bl.a. den nordliga dimensionen, relationerna mellan EU och Ryssland, katastrofberedskapen, EU:s kapacitet för civil krishantering och snabba insatser i fråga om militär krishantering det fortsatta arbetet med att upprätta insatsstyrkor.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Genom långsiktigare planering av verksamheten - bl.a. med hjälp av Europeiska rådets fleråriga strategiska program och kommissionens årliga strategi - har unionen fått ett nytt och smidigare instrument för att göra arbetet mer systema-

tiskt. Utrikesutskottet ser det som mycket viktigt att prioriteringarna i vår EU-politik i god tid i samband med behandlingen av rådets årliga agenda och övriga breda handlingsprogram för unionens verksamhet lämnas till riksdagen för behandling för att riksdagen ska kunna uttala sin

uppfattning om dem på behörigt vis. Utom att regeringen förväntas avrapportera enskilda EU-projekt och möten ska den också se till att framför allt stora EU-politiska frågor och riktlinjer kommer till behandling i riksdagen. Att viktiga politiska mål har utelämnats ur statsrådets utredning för att dokumentet ska kunna hållas i komprimerad form duger inte som motivering för utskottet.

Utrikesutskottet noterar att rådets verksamhetsprogram för 2005 som upprättats av Luxemburg och Storbritannien föregår programmet för 2006, som Österrike och Finland tillsammans ska upprätta. Därmed finns det en nära koppling mellan verksamhetsprogrammet för 2005 och målen under Finlands EU-ordförandeskap. För att vi effektivt ska kunna driva på våra ordförandeskapsmål måste de bli tillräckligt väl underbyggda under de föregående ordförandeskapen, inte minst genom de behöriga verksamhetsprogrammen. Utskottet förutsätter att substansmålen inför Finlands EU-ordförandeskap kommer upp till behandling i riksdagen på ett tidigt stadium.

I sina kommentarer lyfter regeringen fram de transatlantiska relationerna och Finlands allmänna ambition att förbättra EU:s yttre förbindelser. Utrikesutskottet framhåller att de transatlantiska relationerna är absolut centrala i EU:s yttre förbindelser. Det är viktigt att den allmänna ambitionen att skapa bättre yttre förbindelser i praktiken kommer fram i hur unionen hanterar sina viktigaste yttre förbindelser, inte minst de transatlantiska relationerna och relationerna mellan EU och Ryssland. Utskottet underströk i sitt utlåtande om den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen (UtUU 4/2004 rd) att EU:s speciella styrka i att bekämpa nya säkerhetshot är en bred och allsidig uppsättning verktyg och att det är nödvändigt med samarbete med Förenta staterna för att bekämpa de nya hoten. I sitt förestående militära reformprogram (transformation) hävdar Förenta staterna att icke-militära aktiviteter spelar en allt större roll i hotbekämpningen. Sett ur denna synvinkel behövs det nya vägar att utveckla de transatlantiska relationerna. En utveckling av relationerna mellan EU och

Förenta staterna kräver både strategiskt nytänkande och institutionella reformer. Det är viktigt att EU målmedvetet utvecklar de transatlantiska relationerna. Finland bör aktivt arbeta för bättre insatser från unionens sida på detta område.

Förenta staternas president Bush besök i Europa och unionens institutioner i februari 2005 bör ses som en konstruktiv öppning för närmare transatlantiska relationer. Läget är gynnsamt för en förbättring av relationerna nu när meningskiljaktigheterna om kriget i Irak har hamnat i bakgrunden. Försöken att återuppliva fredsprocessen i Mellanöstern och misstankarna om Irans kärnvapenambitioner är exempel på frågor där det absolut behövs ett nära samarbete mellan EU och Förenta staterna för att få till stånd en hållbar lösning. Det behövs också en djupare transatlantisk dialog om klimatpolitiken.

Utrikesutskottet ser det därför som oroväckande — och inkonsekvent — att de transatlantiska relationerna inte tas upp i statsrådets utredning om målen för Finlands EU-politik 2005. Det är viktigt att vi prioriterar bättre transatlantiska relationer i vår EU-politik 2005 och under vårt eget ordförandeskap 2006.

Utrikesutskottet vill att regeringen ställer upp konkreta mål för hur EU:s transatlantiska relationer ska utvecklas också i debatten om institutionell utveckling. Enligt utredning till utskottet är den transatlantiska dialogen på expertnivå mycket bred, men den politiska dialogen behöver intensifieras. Det är värt att överväga t.ex. förslagen om regelbundna, inofficiella sammankomster mellan Förenta staterna och EU-länderna för att förstärka samförståndet och samarbetet (den s.k. Gymnichmodellen). Samtidigt gäller det att inse att EU:s interna verksamhet och beredning måste bli effektivare för att EU ska kunna agera mera samordnat i den transatlantiska dialogen. Det skulle enligt utskottets mening göra EU till en mera jämlik partner med Förenta staterna. De reformer som EU:s nya grundlag för med sig, inte minst att unionen får en utrikesminister, bör utnyttjas fullt ut för att skapa en intensivare transatlantisk dialog.

Utrikesutskottet konstaterar att den nordliga dimensionen nu befinner sig i en viktig politisk utvecklingsfas. Det nuvarande handlingsprogrammet löper ut 2006, EU:s nya budgetplan för 2007—2013 är under förhandling och en ny typ av grannskapspolitik för EU växer fram. Finlands EU-ordförandeskap 2006 är av central betydelse för utvecklingen av den nordliga dimensionen och därför är det viktigt att underbygga åtgärderna under 2005. Det är viktigt att den nordliga dimensionen fortsatt hör till Finlands viktigaste prioriteringar i EU-politiken. Därför betonar utrikesutskottet att det behövs aktiva åtgärder redan 2005 för att villkoren för beslut om utveckling av den nordliga dimensionen nästa år ska vara gynnsamma.

Utrikesutskottet har konsekvent lyft fram utvecklingssamarbetet och krävt större konsekvens i utvecklingspolitiken samt att målen för utvecklingssamarbetet backas upp av andra politikområden, främst handelspolitiken. På grund av EU:s bredd och omfattning spelar unionens insatser i många avseenden en central roll för denna konsekvens. Utskottet noterar att Finland har de bästa möjligheterna att påverka utvecklingspolitikens resultat genom att målmedvetet arbeta för större konsekvens i EU:s utvecklingspolitik. Mot denna bakgrund ser utskottet det som en klar brist att EU:s utvecklingspolitik inte har vägts in i regeringens EU-mål för 2005, inte minst som utvecklingspolitiken på goda grunder kunde vara en av de viktigaste prioriteringarna under Finlands ordförandeskap. Utskottet påpekar vidare att utvecklingsfrågorna är internationellt aktuella 2005 eftersom FN:s halvtidsöversyn av millenniemålen då förväntas vara färdig.

I likhet med regeringen anser utrikesutskottet att det är viktigt att EU utvecklar sin katastrofber-

edskap bl.a. utifrån erfarenheterna av flodvågen i Asien. I hanteringen av flodvågskatastrofen kunde det konstateras att EU:s roll i den direkta katastrofhjälpen, dvs. samordning och praktiskt stöd, var lika med noll trots att EU:s kapacitet bl.a. för att få fram en lägesbild, inbegripet satellitkapacitet, har utvecklats under en rad år. Utskottet noterar samtidigt att EU:s verksamhet inte bör koncentreras enbart på katastrofberedskap, utan att förebyggande av kriser och katastrofer bl.a. med hjälp av verktygen för utvecklingspolitik och civil krishantering spelar en viktig roll, som utskottet framhållit i sitt utlåtande (UtUU 4/2004 rd).

Utrikesutskottet understryker att det för en bred säkerhet krävs målmedvetna och långsiktiga insatser för att stabilisera den internationella omvärlden. Det är bra att unionens yttre förbindelser bygger på EU:s säkerhetsstrategi och eliminering av de grundläggande skälen till osäkerhet. Säkerheten i vid bemärkelse främjas i centrala delar av starkare mänskliga rättigheter. Det är viktigt att Finland under sitt EU-ordförandeskap prioriterar insatser för att främja de mänskliga rättigheterna både i EU:s interna åtgärder och EU:s yttre förbindelser.

Utlåtande

Utrikesutskottet meddelar

att utskottet omfattar regeringens syn i saken med anmärkningarna ovan och förutsätter att substansmålen för Finlands EU-ordförandeskap 2006 på ett tidigt stadium lämnas till riksdagen för behandling.

UtUU 3/2005 rd — E 7/2005 rd

Helsingfors den 11 mars 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Liisa Jaakonsaari /sd
vordf. Aulis Ranta-Muotio /cent
medl. Ulla Anttila /gröna
Jouni Backman /sd
Eva Biaudet /sv
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd

Eero Lankia /cent
Suvi Lindén /saml
Kalevi Olin /sd
Aila Paloniemi /cent
Maija Perho /saml
Ben Zyskowitz /saml
ers. Antti Kaikkonen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Raili Lahnalampi,
utskottsråd Jukka Salovaara.